דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך אונד קאָסטעט נור:
גאנצ-יעהריג 8 גולדען, האלב-יעהריג 4 גולדען, פיערטעל-יעהריג 2 גולדען.

Neue Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך
מאנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנצ'יעהריג . . . 8 גולדען ע. וו.
האלב'יעהריג . . . 4 גולדען ע. וו.
פיערטעל'יעהריג . . 2 גולדען ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנצ'יעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלב'יעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעל'יעה' 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

ניי״ע יידישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פ״ראנומעריר״ען.
דער פ״ראנומעראציאנס-פ״רייס בי״-
גינגט פיט דעם עמפ״אנג דעם
ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בע״פ״אנד״ט זיך
אין דער בוכהאנדלונג דעס
מאָריץ בוריאן,
בודא-פעסט (מאראָקקאנגאסס)
וואָהין מאן אויך דיא פ״ראנומעראצ״-
אנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 2. ערסטער יאהרגאנג — פעסט, מיטטוואָך ה׳ אייר התרמ״ד. — Budapest, den 30. April 1884.

דיא פאָליטישע בעדייטונג

דער אייענט-ריזיג אונזערעס קראָנ-פרינצענ-פאאר״עס.

עס איזט ריכטיג, דאס דער אויספלוג, דען קראָנפרינץ ר ו ד אָ ל ף אין בעגלייטונג זיינער האָהען געמאהלין נאך דעם אָרייענטע געמאכט, אין דען אמטליכען בלעטטערן בלאָם אלס איינע איינפאכע „לוסט-רייזע״ בעצייכנעט וואורדע, אָהנע יעדען פאָ-ליטישען צווענק. אללין ווענן דיא אמטס-בלעטטער עטוואס בעהויפטען, זאָ איזט הייפיג עבען דאס ג ע-ג ע נ ט ה י ל דעסען דאס ריכטיגע. אבריגענס איזט עס ניכט אונמאָגלך, דאס מיט דיעזעם רייזע-פלאנע אורשפרינגליך ווירקליך קיין פאָליטישער צווענק פערקניפפט וואר. טראָטצדעם אונד אלל דעם האט דיעזע אָרייענט-רייזע אונשטרייטיג איין זעהר גינסטיגעס פאָליטישעס ערגעבנים פיר אונזערע מאָנארכיע ערציעלט.

עס איזט יא אללגעמיין בעקאָנגט, דאס דיא ציעלע דער רוסישען רעגיערונג זיט יע דאהין גע-הען, אין דען דאנו-פירסטענטהימערן אונד אים גאנצען אָ-ריענטע פעסטען פוס צו פאססען, אים אין דיעזער וויזע פרוהער אָדער שפעטער אוך דיא גאנצע איראָפעאישע טירקיא אן זיך צו ריסען, אונזערע מאָנארכיע דאגעגען, וועלכע בעציעלך איהרעס האנדעלס פארציגלך אוך דען אָ-ריענט אנגעוויזען איזט, דורפטע עס נאטירליך ניכט צו-לאססען, דאס דאָרט דער אינפלוס רוסלאנדס צור הערשאפט געלאנגע. צו דיעזעם צווענקע געשאה עס יא, דאס עסטערייך-אונגארן צור בעזעטצונג באָסניענס זיך הערבייליעס, אָבגלייך דיעזעלבע אונ-געהייערע אָפפער אן געלד אונד אן מענשען-לעבען ערפאָרדערטע. אללין זאָ לאנגע עס רוסלאנד גע-לינגט, דיא קלייגען שטאאטען אים אָ-ראָפעאישען אָ-ריענטע, נאמענטליך בולגאריען, רומעניען אונד סערביען, פיר זיך צו געווינגען, קאָנן דאָרט דער אינפלוס אונזערער מאָנארכיע נור אין גערינגער זיין. אוך צווישען דער טירקיא אונד אונזערער מאָנארכיע מוסטע נאטירלך איינע געוויסע קעלטע איינטרעטען, דא ווייר דאס ביזהער צום טירקישען גלייבעטע געהאָריגע באָסניען מיט מוליטער-געוואלט בעזעטצטען.

דורך דאס ערשיינען דעס עסטערייך-אונגא-ריישען קראָנפרינצענ-פאאר״עס אין קאָנסטאנטינאָפעל אם האָפע דעס סולטאנס איזט אָפפענבאר איינע בעדייטענדע א נ נ ע ה ע ר נ נ ג צווישען אונזע-רער מאָנארכיע אונד דער טירקיא בעווירקט וואָר-דען. דער סולטאן האט זיך אוס דעם מונדע דעס קראָנפרינצען דיא איבערציינונג פערשאפט, דאס עסטערייך-אונגארישערזיטס קיינע ווייטערען ער-אָבערונגען אוך טירקישעס געבייטע בעאבזיכטיגט ווערדען אונד דאס ווייר פיעלמעהר דען „אונגעשמע-לערטען פארט-בעשטאנד״ דער טירקיא ווינשען. דיעזע פאם סולטאן געוואָנענע איבערציינונג איזט נור געאייגנעט, אין הערצלבעס אינפערנעהמען צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דעם טירקישען ריייבע ד ו י ע ר נ ד צו בעגרינדען אונד דען רוסישען אינפלוס אין קאָנסטאנטינאָפעל נאך אונד נאך גענצלך צו בעזייטיגען. שאן דיעזע טהאטזאכע אללין בילדעט פיר אונזערע מאָנארכיע אינע ער-פרייליכע פאָליטישע ערגונגענשאפט, דיא אָהנע דיא רייזע דעס קראָנפרינצענ-פאאר״עס קיים ערדייב-באר געווען ווערע.

אונד דאנן דיא אונגעוואָהלך הערצליכע אויפ-נאהמע, דיא אונזער קראָנפרינצענ-פאאר אין בול-גאריען, רומעניען אונד סערביען געפונדען! איבער דיא עמפאנגס-פייערליכקייטען אין בולגאריען אונד רומעניען זינד דיא געשעטצטען לעזער בעריישט אונ-טערריכטעט. דיעסבעציגלך איזט נור נאכצוטרא-גען, דאס קראָנפרינץ ר ו ד אָ ל ף אם 27-טען דיעזעס דעם קאָנג ק אָ ר ל פאָן רומעניען דען „אָרדען דעס -גאָלדענען פליעסעס״, דען זיינע מא-יעסטעט דעם רומעניש״ען קאָנגע אללערגנעדיגסט צו פערליהען גערוהטע, פערזאָגלך צו איבערגע-בען דיא עהרע האטטע. דאס „גאָלדענע פליעס״ איזט דער האכסטע אָרדען עסטערייך-אונגארנס. דיעזער אָרדען בירגט נון דאפיר, דאס דיא פרייגד-ליכען בעציעהונגען צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דעם קאָנגיכיכ רומעניען איינע איממער הערצ-ליכערע אונד אינניגערע געשטאלטונג געווינגען ווערדען.

אין דער שטונדע, אין דער דיעזעס בלאטט אין דיא הענדע דער גענייגטען לעזער געלאנגט, בע-פינדעט זיך אונזער קראָנפרינצענ-פאאר ווידער אין דער עסטערייכישען רעזידענצ-שטאדט, אין ו ו י ע ן. דיא בלעטטער זינד אינדעס נאך איממער פאָלל פאָן דען גלענצענדען עמפאנגס-פייערליכ-קייטען, וועלכע צו עהרען דער האָהען געסטע אין דער הויפטשטאדט ס ע ר ב י ע נ ס, אין בעלגראד, פערענשטאלטעט וואורדען. דיעזע פיעלען הייער בע-דייטענד גראָסארטיגער אוים, אלס אין בולגאריען אונד אין רומעניען. ווייר וואָללען דיא נ׳ לעזער מיט אלל דיעזען אינגעלהייטען ניכט ערמידען אונד אונס ליעבער אוך דיא מיטטהיילונג דעס טרינק-שפרו-בעס בעשרענקען, וועלכען קאָנג מ י ל אָ ן אם 28-טען דיעזעס בייא דעס צו עהרען דעס קראָנפרינ-צענ-פאאר״עס פערענשאלטעטען פעסטמאהלע גע-האלטען, ווייל דיעזעלבע פאָן האָהער פאָליטישער בעדייטונג איזט. קאָנג מילאָן זאגטע געמעלך: „אוך לעערע דיעזעס נלאז אוך דאס וואָהל מיינער געסטע, דיא אך זאָ גליקליך בין, בייא מיר עמפאנגען צו קאָנגען. דאס בעריישט מיר אינע אים זאָ גראָ-סערע פרייד״ע, אלס אך שאָן ווידערהאָלט אם זאגט דעס עסטערייך-אונגארישען הערשער-פאאר״עס אין ווייען מיט בעזאָנדערער פרינדליכקייט אונד איסצייכנונג איפגענאָממען וואורדע. יעטצט איזט מיר דאס האָהע גליק צו טהייל געוואָרדען, איינען זאָהן דעס הויזעס ה א ב ס ב ו ר ג געבסט דעסען עלליכטען געמאהלין בייא מיר בעגריסען צו קאָנגען. גאנץ סערביען האט גרונד, איבער אין זאָלכעס עראיגנים זיך מעהר צו פריייען, אלס איר-גענד וועלך אנדערעס לאנד. דאס סערבישע פאָלק האט יא דער עסטערייך-אונגארישען מאָנארכיע פאסט זיינע גאנצע עקסיסטענץ צו פערדאנקען. איך גלויבע, דיעזעס האָהען בעזוכעס אין פאָלגע מיינער פריינדליכען פאָליטיק פיר עסטערייך - אונגארן טהיילהאפטיג וואָרדען צו זיין!״ — קראָנפרינץ רו-דאָלף האָב אין איינעם טרינק-שפרוכע הערפאָר, וויא גליקליך ער זיך שעטצט, דער גאסט איינעס קאָנגיגס צו זיין, דער זיינע פריינדליכע פאָליטיק פיר עסטעררייך-אונגארן זאָ אָפפענהערציג אונד זאָ פיי-ערליך בעקונדעט!

אום 9 אוהר אבענדס פוהר דאס קראָנפרינ-צענ-פאאר, פאָם קאָנג אונד דער קאָנגין סערביענס בעגלייטעט, צום שיפפע, וואָ דיא האָהען הערר-שאפטען אין דער איבערציינונג פאָן איינאנדער אב-שיעד נאהמען, דאס דיא פרייונדשאפטליכען בעציע-הונגען, דיא זיא ווערענד איהרעס קורצען בייזאם-מענזיינס געקניפפט, פיר דיא פאָלקער עסטעررייך-אונגארנס אונד סערביענס אין גלייכעם מאסע אייגע גינסטיגע פ אָ ל י ט י ש ע צוקונפט בערייטען אונד זיכערן ווערדען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דאס קראָנפרינצענ-פאאר — צו הויז.) געסטערן אום 7 אוהר מאָרגענס טראָף דאס קראָנפרינצענ-פאאר אוך דער ריקרייזע פאָן סעמלין נאך ווייען אים בודא-פעסטער באהנ-האָפע אין. דיא פאהרט וואורדע אָהנע אויפענט-האלט זאָגלייך פארטגעזעטצט. אום 12 אוהר 10 מינוטען מיטטאג איזט דאס קראָנפרינצענ-פאאר אין ווייען איינגעטראָפפען. אם באהנהאָפע האבען זיך צום עמפאנגע דעס האָהען פאאר״עס דער טירקישע געזאנדטע אין ווייען, סאאדוללאה פאשא, אונד פיעלע זאָנסטיגע האָהע שטאאטס-ווירדענטרעגער איינגע-פינדען. דאס קראָנפרינצענ-פאאר בעגאב זיך זאָפארט אין דיא בורג, וואָ דיא בעגרייסונג דורך דען קאָזער-קאָנג פראנץ יאָזעף שטאטפאנד. אם 8-טען אָדער 10-טען מאי ווירד דאס קראָנפרינצענ-פאאר דיא אונ-גארישע הויפטשטאדט מיט איינעם האָהען בעזוכע בעעהרען.

* (אונד דאך קיין ריקשריט!) פאָר קורצעם האט דיא קראָאטישע רעגיערונג איינען ערלאס פערזענדעט, דעמגעמעס אויף דעם גאנצען געביעטע קראָאציענ-סלאוואָניענס דער אבערטריטט פאָם יודענטהומע צום כריסטענטהומע געשטאטטעט איזט, דא יא אין איינעם געזעטצע פאָם יאהרע 1868 דיא גליישטעללונג דער יודען מיט דען ניכט-יודען אויסגעשפראָכען וואורדע. עס איזט אלזאָ גאנץ נא-טירליך, דאס ווענן דער איבערטריטט פאָם יודענ-טהומע צום כריסטענטהומע געשטאטטעט איזט, אויך אומגעקעהרט דער איבערטריטט פאָם כריסטענ-טהומע צום יודענטהומע ערלויבט זיין מוס — דיעזער גערעכטע אונד פריהיטליכע ערלאס וואר פאָם נייען באנום, דעם גראפען קהונע-הערעוואר, אונ-טערשריעבען, דער פאָר איינגען מאָנאטען נאך אָבער-געשפאן דעס ראאבער קאָמיטאטס וואר. — אום זאָ פריידיגער מוסטע דענן אויך דיעזער ערלאס איבערראשען, דא אים גרונדע גענאָממען היער אין אונגארן דיא גליישטעללונג דער יודען מיט דען ניכט-יודען שאָן אים יאהרע 1867 אויסגעשפראָכען וואורדע, אונד דער איבערטריטט פאָם כריסטענ-טהומע צום יודענטהומע טראָטצדעם שטרענג פער-באָטען בליעב: אין אונגארן זאגט מאן עבען: וואָהל איזט דיא גליישטעללונג דער יודען מיט דען ניכט-יודען אויסגעשפראָכען, ניכט אבער אוך דיא גליי-שטעללונג דער יידישען רעליגיאָן מיט דער כריסט-ליכען, וועלכע לעטצטערע איממערהין דיא הערר-ש ע נ ד ע געבליעבען איזט! — דיעזער מאגע גון

ניי״ע יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פ״ראנומעריר״ען. דער פ״ראנומעראציאנס-פ״ריי״ס בי״-גינגט פיט דעם עמפ״אנג דעם ערסטען בלאטטעס. דיא רעדאקציאן בע״פ״אנד״ט זיך אין דער בוכהאנדלונג דעס מאָריץ בוריאן, בודא-פעסט (מאראָקקאנגאסס) וואָהין מאן אויך דיא פ״ראנומעראצ״-אנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

דיא פאָליטישע בעדייטונג

דער אייענט-ריזיג אונזערעס קראָנ-פרינצענ-פאאר״עס.

עס איזט ריכטיג, דאס דער אויספלוג, דען קראָנפרינץ ר ו ד אָ ל ף אין בעגלייטונג זיינער האָהען געמאהלין נאך דעם אָרייענטע געמאכט, אין דען אמטליכען בלעטטערן בלאָם אלס איינע איינפאכע „לוסט-רייזע״ בעצייכנעט וואורדע, אָהנע יעדען פאָ-ליטישען צווענק. אללין ווענן דיא אמטס-בלעטטער עטוואס בעהויפטען, זאָ איזט הייפיג עבען דאס ג ע-ג ע נ ט ה י ל דעסען דאס ריכטיגע. אבריגענס איזט עס ניכט אונמאָגלך, דאס מיט דיעזעם רייזע-פלאנע אורשפרינגליך ווירקליך קיין פאָליטישער צווענק פערקניפפט וואר. טראָטצדעם אונד אלל דעם האט דיעזע אָרייענט-רייזע אונשטרייטיג איין זעהר גינסטיגעס פאָליטישעס ערגעבנים פיר אונזערע מאָנארכיע ערציעלט.

עס איזט יא אללגעמיין בעקאָנגט, דאס דיא ציעלע דער רוסישען רעגיערונג זיט יע דאהין גע-הען, אין דען דאנו-פירסטענטהימערן אונד אים גאנצען אָ-ריענטע פעסטען פוס צו פאססען, אים אין דיעזער וויזע פרוהער אָדער שפעטער אוך דיא גאנצע איראָפעאישע טירקיא אן זיך צו ריסען, אונזערע מאָנארכיע דאגעגען, וועלכע בעציעלך איהרעס האנדעלס פארציגלך אוך דען אָ-ריענט אנגעוויזען איזט, דורפטע עס נאטירליך ניכט צו-לאססען, דאס דאָרט דער אינפלוס רוסלאנדס צור הערשאפט געלאנגע. צו דיעזעם צווענקע געשאה עס יא, דאס עסטערייך-אונגארן צור בעזעטצונג באָסניענס זיך הערבייליעס, אָבגלייך דיעזעלבע אונ-געהייערע אָפפער אן געלד אונד אן מענשען-לעבען ערפאָרדערטע. אללין זאָ לאנגע עס רוסלאנד גע-לינגט, דיא קלייגען שטאאטען אים אָ-ראָפעאישען אָ-ריענטע, נאמענטליך בולגאריען, רומעניען אונד סערביען, פיר זיך צו געווינגען, קאָנן דאָרט דער אינפלוס אונזערער מאָנארכיע נור אין גערינגער זיין. אוך צווישען דער טירקיא אונד אונזערער מאָנארכיע מוסטע נאטירלך איינע געוויסע קעלטע איינטרעטען, דא ווייר דאס ביזהער צום טירקישען גלייבעטע געהאָריגע באָסניען מיט מוליטער-געוואלט בעזעטצטען.

דורך דאס ערשיינען דעס עסטערייך-אונגא-ריישען קראָנפרינצענ-פאאר״עס אין קאָנסטאנטינאָפעל אם האָפע דעס סולטאנס איזט אָפפענבאר איינע בעדייטענדע א נ נ ע ה ע ר נ נ ג צווישען אונזע-רער מאָנארכיע אונד דער טירקיא בעווירקט וואָר-דען. דער סולטאן האט זיך אוס דעם מונדע דעס קראָנפרינצען דיא איבערציינונג פערשאפט, דאס עסטערייך-אונגארישערזיטס קיינע ווייטערען ער-אָבערונגען אוך טירקישעס געבייטע בעאבזיכטיגט ווערדען אונד דאס ווייר פיעלמעהר דען „אונגעשמע-לערטען פארט-בעשטאנד״ דער טירקיא ווינשען. דיעזע פאם סולטאן געוואָנענע איבערציינונג איזט נור געאייגנעט, אין הערצלבעס אינפערנעהמען צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דעם טירקישען ריייבע ד ו י ע ר נ ד צו בעגרינדען אונד דען רוסישען אינפלוס אין קאָנסטאנטינאָפעל נאך אונד נאך גענצלך צו בעזייטיגען. שאן דיעזע טהאטזאכע אללין בילדעט פיר אונזערע מאָנארכיע איינע ער-פרייליכע פאָליטישע ערגונגענשאפט, דיא אָהנע

— האי (אַרגערליך לאכענד) „דאס וואר נור איין געשפאס!“ — דר׳ דיאַרפס: „יא וואהל, אבער דיא 10 גולדען האבען זיא אין אללעם ערנסט איינ־געשטעקט! דאס וואר גאר קיין געשפאס!“ (אללגע־מיינע הייטערקייט.) — דער גערכטסהאף שפראך נאך איינמאל דאס אורטהייל דאהין אים, דאס נאכ־דעם איין מענש וויא האי דער זעלבסם זיין „זעע־לענהייל“ פערקויפט, קיינען מאראליש־רעליגיאזען באראקטער בעזיטצט, זאָ קאנן ער צו קיינעם איידע צוגעלאססען ווערדען. דער אנגעקלאגטע ווייס ערשיינט דאהער אלס פריינגעשפראכען!“ — אונטער ווידהענדעם רופע: „איך אפפעללירע! איך אפפעל־לירע!“ אונד אונטער דעם הייטערן לאכען אללער אנווזענדען פערליעס נון בערנהארד האי אין אל־לער איילע דען גערכטס־זאאל. — אללערדינגס האט־טע ער זיינען פראצעס דיעסמאל אוים דעם גרונדע פערלארען, ווייל ער זיך זיין „חלק לעולם הבא“ פערקויפט האטטע, אונד דער גערכטס־האף איינעם מענשען פאן זאלך פערווערפליכעם מאראליש־רע־ליגיאזען באראקטער קיינען איידע אנפערטרויען וואללטע. —

* (אנאדי אונד ווידער אנאדי!) ווער האבען איבער אנאדי „אלס פערפאל־גער“ אונד איבער אנאדי „אלס פערפאלגטען“ צו בערכטען. שאן פאר וואכען האט אנאדי אים ריכסטאגע דען יוסטיץ־מיניסטער פיילער אינטער־פעללירט: ווארום דענן דער בעקאנגטע יידישע אר־וואקאט דר׳ היימאן, דער אין זיינער פער־טהיידיגונגס־רעדע אים טיסא־עסלארער פראצעססע דיא בעאמטען דעס סאבאלטשער קאמיטאטס בעליי־דיגט, ניכט פאן אמטסווייגען פערפאלגט ווערדע? — דעביא ערשיינט אנאדי אלס פערפאל־גער דעם דר׳ היימאן. אין דער זאמסטאג־זיטצונג דעם ריכסטאגעס אנטוואָרטעטע יוסטיץ־מיניסטער פוילער איך דיעזע אינטערפעללאציאן אנא־דיס פאלגענדעס: „דיא פערטהיידיגונגס־רעדע דעס דר׳ היימאן, אין וועלכער יענע בעליידיגונג גענען דיא בעאמטען דאס סאבאלטשער קאמיטאטעס אנ־געבליך ענטהאלטען איזט, בעפאנד זיך ביז יעטצט אונטער דען אקטען־שטיקען דעם טיסא־עסלארער פראצעססעס ביים אבערסטען גערכטס־האף. יעטצט ערסט, דא דער אבערסטע גערכטסהאף אין דעם טיסא־עסלארער פראצעססע ענדגילטיג דאס פרייספרעכענדע אורטהייל געפאללט אונד אללע אקטענשטיקע דעם אבער־שטאאטסאנוואלטע צוגע־שטעללט וואורדען, קאנען דיא גערכטליכען שריטטע גענען דר׳ היימאן איינגעלייטעט ווערדען!“ — מיט דיעזער אנטוואָרט נאם זיך דער פרעפאלגער אנאדי וואהל צופריעדען. — אללין וויינגער בע־פרעדיגט דרפטע ער פאן דער טהאטזאכע זיין, אין וועלכער ער אלס דער פערפאלגטע ערשיינט. דיא הייטיגען בלעטטער מעלדען נעמליך: בעקאנגטליך האט דער נירעדהאזער גערכטס־האף אין דער זיפפערט־אנאדי־אנגעלעגענהייט ענט־שיעדען, דאס גענען אנאדי, וועלכער בעקאנגטליך דען שטאאטס־אנוואלט זייפפערט וועד־רענד דעם טיסא־עסלארער פראצעססעס אפפענט־ליך בעשיימפפטע אונד מיט שטאק־שלעגען בע־דראהטע, דיא אונטערזוכונג בלאם וועגען „איבער־טרעטונג גענען דיא אפפענטליכע רוהע“ איינצולי־טען וויא. — נעגען דיעזע ענטשיידונג נון האט דיא אבער־שטאאטס־אנוואלטשאפט אין דיא קאנינגליכע טאפעל אפפעללירט, דאמיט אנאדי אויך וועגען „גע־וואלטהעטגקייט געגען איינע האכגעשטעללטע אמטס־פערזאן“ בעשטראפט ווערדע. זא גוט וויא דיא אונפערלעטצליכקייט דער דעפוטירטען אויך איסער־האלב דעם ריכסטאגעס בעשיטצט ווערדען מוס, זאָ מוס אויך דיא פעראן איינעס שטאאטס־אנוואלטעס אויך איסערהאלב דעס גערכטס־זאאלעס גענען יעדע בעליידיגונג אָדער דראהונג אויסרייכענד גע־שיטצט ווערדען. אללענפאללס שטעהט דעם ברו־טאלען אנאדי איינע שטרענגערע שטראפפ בעפאָר, אלס דעם דר׳ היימאן, גענען וועלכען יא האבס־טענס אין עהרען־בעליידיגונגס־פראצעס אנגע־שטרענגט ווערדען קאנן.

* (דיא גראסטע זיעבענבירגער שפירטוס־פאבריק.) אין מאראש־וואשארהעלי איזט געסטערן נאכט אין רוב דער פלאממען געוואָרדען. דאס געבידע וואר אויף 400,000 גולדען פערזיכערט. דיא שפירטוס־פאבריק, דיא פריהער דער פירמא באארך געהאָרטע, בילדעטע נון דאס איינגעטהום איינער אקציען־גע־זעללשאפט. דיא לאנד־ווירטהשאפט אונד דער מארקט־פערקעהר עלידען דורך דען בראנד דיעזעס גראָסארטיגען אונטערנעהמענס אינען עמפ־פינדליכען שאדען. דיא אקציען־געזעללשאפט האט אינדעס דען זאָפארטיגען ווידער־אויפבויא דעס גיעדערגעבראנטען אין געבידעס בע־שלאסען.

געשעפטס־בעריכט.

פעסטער־פריזע.

קאָרן (נייא) 7.80 - 8.25 גולד.

גערסטע, פיטסטער־וואאר 6,85—7. גולד. — מאלצ־וואאר 7,75—8.50 גולד.

האפער (נייא) —7.35—7. גולד.

קוקורוזן 6,25—6,25 גולד.

פרוהאהרס 9,38 - 9.40 גולד

הערבסט־ווייצען 9.05 – 9,67 גולד.

קוקורוזן פער מאנ־זיטי 6.34—6.36 גולד.

פרוהאהרס־האפער 6.97—6,90 גולד.

הערבסט־האפער 6.40—6.43 גולד.

רעפס פער איינסט־פעסטעמבער 1884 צו 13,75 — 13 7/8 גולד.

לייגזאמען 13.50 גולד.

ריבאל צו – .14 גולד. נאמינעלל.

רעפס־קוכען 6.20 גולד.

מעהל־פריזע (פער 100 קילאגראמם זאממט זאק, פרייא אב פעסט:) נו׳ 0 : 18 גולד. 30 קר׳. נומ׳ 1 : 17 גולד. 80 קר׳, נו׳ 2 : 17 גול. 30 קר׳, נו׳ 3 : 16 גולד׳ 60 קר. נו׳ 4 : 16 גולד׳ – קר. נו׳ 5 : 15 גולד׳ 10 קר. נו׳ 6 14 גולד. 20 קר. נו׳ 7 : 13 גולד׳ 20 קר. נו׳ 8 : 12 גולד 20 קר. נו׳ 8½ : 10 גולד. 60 קר. נו׳ 8¾ : 9 גולד׳ — קר׳ פינע קלייע – 5. גולד. גראָבע קלייע 4.60 גולד.

שאאפוואָללע. אין פאָרינער וואָכע וואר דאס געשעפט שוואך, עס וואורדען 400 מטרצ׳ פערקויפט אי׳ צ׳ פאבריקסמעסיג געוואשענע וואָללע 2—2.50 גול. פער קילאָ.

אונשליטט (חלב) 48.50—49 גולד.

צוועטשקען: באָסנישע אין זאק (19,2 — סערבישע 18,50 גולד. —

האָגינגע געלייטערטער 35—36 גולד.

וואכס ראָזעגווייער צו 52—48 גולד.

קנאָפפערן. אונגאריש פרימא 17,50—18 גולד.

ווייגשטיין 55—62 גול. יע נאך קוואליטעט.

צוועטשקענגמוס (לעקוואר) 21—21.50 גול.

שפירטוס. נייע מעטהאָדע, אים קליינען —.28 אים גראָסען 28,50 גולד. אלטע מעטהאָדע —.33—33.25 גול. אללעס פער 10000 ליטער פערצענט.

צוקער. ראפפינאדע 41.50—43 גולד.— מעליטע —.39—40,75 גולד. ווירפעל־צוקער 43.50—44 גולד.

שאפפעללע. אין פריי עריוואָבע וואורדען 18000 שטיק פערשידענער נאטטונגען פערקויפט. אונד צוואר: דייטשוואללינע 2.80 - 3.60 גולד׳, פער פאאר. — סערבישע 130—138 גול׳ טירקישע אונד באָסנישע 36—38 גולד. פער 56 קילאָ. (אללעס פער 2 פערצענט ראבאטט.)

לאמפפעללע: דייטשוואללינע צו 55—60 גולד. פער 102 שטיק.

וויינע־פריזע.

וויינען. פערקויפט וואורדען 25000 מעטערצ פרייזע: אונגארישע־ווייצען 77—82-קילאָ 10.10 - 10,60 גול פער מעטערצענט.

קאָרן, אונגארישען 71- 73-קילאָ —.9—9,30 גולד׳ פער מטרצ׳.

גערסטע סלאוואָנישען 60—64-קילאָ —.9— 11,50 גולדען.

קוקורוזן הייעריגער 6.75 6.85 גולדען.

האפער אונגארישען 7.50 — 7.60 גולדען פער מעטער־צענטער.

רעפס קאָהל פער איינסט־סעפטעמבער —.14— 14.20 גולד׳ פער 100 קילאָ.

ריבאל 37·—.39 גולדען פער 100 קלאָ.

שפירטוס —.30 - 30·25 גולדען פער 10000 ליטער־פערצענט.

וויצענ־מעהל, נו׳ 0: 18,50—19.50 גולד׳ נו׳ 1: —.18—18.50 גולד. נומ׳ 2: —.16—17.50 גולדען. נו׳ 3: —.15.—16. גול׳ אללעס פער מטרצטר.

קאָרן־מעהל נו׳ 1: 15.25 - 16,25 גולד. נו׳ 2: 13.25—13.75 גולד׳ פער מטרצ.

לאטטאָ־ציעהונג פאָם 26. אפריל 1884.

בודאפעסט	83	20	31	42	25
לינץ	29	60	75	21	80
טריעסט	42	28	25	80	13

פיר דיא רעדאקציאָן פערא׳נטוואָרטליך: מ׳ עהרענטהייל.

פרוכט- אונד מעהל-פריז-טאבעללע.

וויצען (נייע)	קוואליטעט פר. הקקשל.	פער 100 קילאגראמם
נאדד־אונגארישער	75	. .
„ „	76	9 35— 9.40
„ „	77	9 40— 9.45
„ „	78	9 50 - 9.55
„ „	79	9.60— 9,65
„ „	80	9.70— 9.75
„ „	81	
סעסטער־באדען	75	
„ „	76	9.60 - 9.65
„ „	77	9,65— 9.75
„ „	78	9,80— 9.85
„ „	79	9 85— 9 90
„ „	80	9 95—10 —
„ „	81	
מהיים	75	
„ „	76	9.70— 9,75
„ „	77	9.80 - 9.85
„ „	78	9.90 - 9.95
„ „	79	10.— - 10.5
„ „	80	10 10—10,15
„ „	81	
וויסענבורגער	76	9.60 — 9,65
„ „	77	9.70 - 9 75
„ „	78	9.80 - 9 85
„ „	79	9.95—10.—
„ „	80	10 05—10,10
„ „	81	

פריכטע		פער הערכסט פריז־יאהר	
קאָרן	7 95 — 8.25		
גערסטע מאלץ	7. — 8 50		
„ פוטטער	7.— — 7.35		
האפער	7.— 7.05		
קוקורוזן באנאטער	6 60— 6 55		
אנדערע	6.25 6.30		
הירזע	7 — — 7 50		
וויצען	9 68		
„ פריז־יאהר	9 42		
	6,53		
קוקורוזן	6 90		
נערסטע	—		
האפער	6.95		
	—		
רעפס	—.—		

זאק־מעהל		
נומפער 0	18 30	
„ 1	17 80	
„ 2	17 30	
„ 3	16 60	
„ 4	16	
„ 5	15 10	
„ 6	14 20	
„ 7	13 20	
„ 8	12 20	
„ 8½	10 60	
שפירטוס: אלטע מעטהאָדע פערצענט	32 75	
„ נייע „ קאראפפעל	29 —	

קורז־טאבעללע פאָם 26. אפריל

געלד־קורז	קר	פל.
וילבער־אשיג	100	
דוקאטען	5 71	
עסטערייך־אונגארישע 8 גולדען נאלדען־שטיק (20 פראנקס)	9 62	
	9 61	
נאפאלעאנדאר	59 40	
דייטשע ריישסמאנקנאטען	11 89	
20 מארק־שטיקע	104 25	
פאפיר־רובעל		

לאזע.		
1854־ער 4־פערצענטיגע שטאאטס־לאזע	124 —	
1860־ער „ נאטצע	136 50	
דרעסנער „ האלבע	144 —	
1864־ער לאזע צו 100 גולדען	171 —	
דרעסנער „ 50 „	171 —	
האמבורגער טרעפפענלאזע	37 —	
פרינקען־לאזע	23 25	
קרעדיט־לאזע	177 —	
קלאר־לאזע צו 40 גולדען	40 75	
פאנו־דראמפפשיפפס־פאהרט־לאזע	113 —	
איינבהוקער לאזע	20 —	
קעלבאוויטש לאזע צו 10 גולדען	19 50	
קראָאטער לאזע „ 20 „	17 50	
אפנער לאזע „ 40 „	42 —	
מאלאי לאזע „ 40 „	37 25	
ווינדישגרעץ לאזע „ 10 „	19 50	
מאלם לאזע „ 10 „	52 75	
וואלבערנער לאזע „ 20 „	21 60	
סט.־גענאאיס לאזע „ 40 „	47 25	

לאזע.		
מאאנסלוים לאזע צו 20 גולדען	21 50	
פרייעסער לאזע „ 100 „	126 —	
דרעסנער „ 50 „	65 —	
וואלדשטיין־לאזע „ 20 „	29 50	
ווינדישגרעץ „ „ 20 „	37 75	
אונגארישע־פרעמיען־לאזע צו 100 גולדען	115 50	
מחייסטאל־לאזע	116 —	
ווינגערלאזע	127 80	

ווערטד־פאפיערע		
אונגארישע גאלדרענטע 6%	122 30	
דרעסנער „ צו 4%	91 65	
אונגארישע פאפיער־רענטע	8 40	
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	101 50	
פעמעשער באאנאטער	100 25	
דיעבענבירגישע	100 —	
גאליצישע	100 25	
בוקאָווינא	97 —	
אונגארישע איינבנאהנ־אנלעהען	141 25	
ווייגעזעהנס־אנלאהנונג־אנלייהענען	98 —	
פאנדזשיינע דער אונגארישען בודענ־קרעדיט צו 5 איינהאלב פערצענט	101 25	
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5½ פערצענט	101 50	
דער אונגארישען אללגעמיינען בודענ־קרעדיט־אנשטאלט צו 5½ פערצענט	101 25	
דער אסט־באהן	95 25	
„ נערד־אסט־באהן	147 —	

Budapest, 1884. Eigenthum und Druck v. MORITZ BURIAN.

Für die Redaction verantwortlich: M. EHRENTHEIL.

געגען שטראסער דיא אנקלאגע וועגען „פעראונ-טרייאונג אפּפענטליכער געלדער“ אונד געגען שטע-גער וועגען „פאָרשוב-לייסטונג“ צו דיעזעם פער-ברעכען. דער קאָניגליכע געריכטסהאָף פאָן טע-מעשוואר ענטשיעד, דאס געגען ביידע אנגעקלאג-טען יעדעס פערפאהרען איינצישטעללען זייא, דא ניכט נאכגעוויעזען ווערדען קאנן, ווער דאס פערברעכען פעראיבט! — געגען דיעזען פריישפר-בענדען בעשייד אפּפעללירטע יעדאָך דער שטאאטס-אנוואלט. — נון ענטשיעד דיא קאָניגליכע טאפעל אלס צווייטע אינשטאנץ, דאס געגען שטענער וואהל יעדעס געריכטליכע פערפאהרען איינצישטעללען זייא, ווערענד שטראסער אונטער אנקלאגע גע-שטעללט וואורדע וועגען דעס פערברעכענס דער פעראינטרייאונג. — געגען דיעזעס אורטהייל אפעל-לירטע נאטירליך ווידער אלבערט שטראסער אן דען אבע־סטען גערכטסהאָף. געסטערן נון בע-שטעטיגטע דער אָבערסטע גערכטסהאָף דאס אור-טהייל דער ערסטען אינשטאנץ, דאס נעמליך איך געגען שטראסער יעדעס גערכטליכע פערפאהרען איינצישטעללען זייא, דא עס ניכט מאָגליך פעסטצו-שטעללען: ווערעם דיא אונטערשלאגונג יענער 313 גולדען 73 קר׳ אין דיא שוהע געשאבען ווערדען קאָנגנטע! — ווערהאָוואי מאג זיך היעבייא דענקען: איך ווערדע מיך גלוקליך פיהלען, וועגן מיין טשאנגוי-גולדער-פראָצעס אויך זאָ גלוקליך אבלויפען ווערדע!

* (איין פערשוואונדענער אדוואָקאט.) גראָסעס אייפזעהען ערעגט אין דער הויפטשטאדט דאס פערשווינדען דעס דר׳ אזעף ראָטה, דער צו דען בעקאנטעסטען אונד געאכטעסטען אדוואָקאטען פאָן בודאפעסט צעהל-טע. דר׳ ראָטה וואר דער גענעראל-פערטרעטער דעס ווייענער צענטראל-באָדען-קרעדיט-אינשטי-טוטס פיר אונגארן. ער פערוואלטעטע ניכט וועניי-גער אלס 116 הייזער דיעזעס אינשטיטוטס אונד וויקעלטע פיר דאסזעלבע זעהר נאהמהאפטע גע-שעפטע אב. דר׳ ראָטה איזט וואָהל שאָן פאר 14 טא-גען פאָן הער אבגערייזט, דאָך גלויבטע מאן ביז-הער אללגעמיין, דאס ער אים אייפטראגע דעס ער-וועהנטען קרעדיט-אינשטיטוטס איינע געשעפטס-רייזע נאך בערלין אונטערנאָממען. — געסטערן טראָף דער דירעקטאָר דעס ערוועהנטען אינשטי-טוטס, עדלער פאָן האָפּפמאנסטהאל אים וויען, הער אין אונד לייעס פאָר אללעס דיא פירמא-טאפעל דעס דר׳ ראָטה ענטפערנען. דער פערשוואונדענע זאָלל דעס אינשטיטוטע אינדעס בלאָס 25,000 גול-דען פעראינטרייט האבען, דיא ער אויף דער באָרזע פערלאָרען. מאן פערמוטהעט, דאס דר׳ ראָטה נאך אמעריקא געפליכטעט זייא.

* (איבער דען בראנד דער שפיריטוס-פאבריק) אין מאראָש-וואר-שארהעלי ווירד נאכטרעגליך נאך געמעלדעט, דאס דער שאדען אויף נאהע אן 3 מיללאָנען זיך בעלייפט. איבערדיעס מיססען, 1300 מאס-אָבסען, מעהרערע הונדערט שווייינע אונד 20,000 מעטער-צענטער גע-טריידע וועגען אינשטעללונג דעס בעטריעבעס זאָ-גליך פערקויפט ווערדען, וואָדורך נאטירליך עבענ-פאללס אין עמפּפינדליכער פערלוסט ענטשטעהט. זעהר בעדויערליך איזט עס, דאס דורך דיעזען בראנד 200 ארבייטער בראָד אונד שטעללע פערלאָרען האבען.

וויא ויקאָי איין יודען-פריינד וואורדע!

אם 26-טען דיעזעס גאב דער הויפטשטעדטישע קונדער-בעוואהר-פעראין אין פראָהליכעס גאסט-מאהל, ביא וועלכער געלעגענהייט דער בערהמ-טע דיכטער אונד ראָמאנ-שריפטשטעללער ווי ק אָ איינען פאָרטראג היעלט איבער דיא ארט אונד ווייזע, וויא ער צום יודען-פריינדע (פילאָ-סעמיט) וואורדע, ווער לאססען היער דיא אינטערעסאנטען שטעללען דיעזעס גייסטרייכען פאָרטראגעס אין מאָגליכסט קורצער פאססונג פאָלגען:

„וואס זאָלל איך ליינגען? (בענאנן דער גייסט-רייכע רעדנער) אויך איך וואר אין מיינער קינדהייט אנטי-סעמיט, וויא פאסט אללע אינגעבילדעטען מענ-שען. דיא דיענסט-באָטען פלוישטען מיר יא דען קאָפּף פאָלל, דאס דיא יודען צו איהרעם פאססא-פעסטע (פסח) כריסטענ-בלוט בענאָטהיגען. וועגן איך אין דיא שולע גינג, דא מוסטע איך דיא יודענ-נאססע פאססירען, וואָ זעלבסטפערשטענדליך אויך דער שעכטער וואָהנטע, יעדען טאג זאה איך, וויא דיא יודענ-פרייען אוס דער וואָהנונג דעם שעכ-טערס דיא גאָנזע מיט געשלאכטעטעס האלזע הערוסבראכטען. דיעס רעגטע מיינע פאנטאזיע זאָ איף, דאס איך פירכטעטע, אללין אין דיא שולע צו געהען. דאס דיענסט-מעדכען מוסטע מיך וואָהל טאג-טעגליך אין דיא שולע בעגלייטען, דא איך יא ביים אנבליקע איינעס יודען זאָגליך ערציטערטע. מיין נאָטע! יעדער יודע טראָגט געוויס אין זיינער ראָק-טאשע איין שלאכט-מעסער, וואָמיט ער לייכט איינעס אונשולדיגען כריסטענ-קינדע דען גארעוס מאכען קאנן.“

„אין דער שולע זעלבסט האטטען ווייר איין לעהר-בוך, אין וועלכעם דיא יודען עבענפאללס אלס שייזאלע געשילדערט וואורדען. איך פאסטע דאהער איינען גרענצענלאָזען האס געגען דיא יודען. מערק-ווירדיגערווייזע בעקאם איך אלסבאד איינען קאָללע-גען. דער גליך מיר פאָן ווייטהענרסטעס יודענהאסס ערפיללט זיך ציינטע. עס וואר דיעס אינזער ציסקא. זאָ אָפּט דיעזער איינען מאנן מיט איינעס באָרטע ערבליקטע, שפראנג ער אויף דענזעל-בען צו אונד וואָללטע איהן פאָרמליך צערריסען. איך טהאט נאטירליך דאס מיינגע, אונזערען ציסקא אין דער „בעקעמפּפונג דעס יודענטהומס“ צו ערמונטערן אונד איהן געגען יעדען לאנ-באָרט-גען אנהענגער דער מאָזאישען לעהרע צו העטצען. עס פיעל מיר גאר ניכט איין, וויא וועגנ עהרענד עס פיר מיך וואר, דאס בעצייגליך דעס יודענהאססעס עבען דער הונד ציסקא מיין פאָרציגליכסטער גע-זינגונגס-גענאָססע וואר.“

„אלס איך גראָסער וואורדע, שיקטע מאן מיך נאך פרעסבורג, אום דאָרט דייטש צו לערנען. דאָרט זאטטע מאן מיר, דאס אויף דעם „שלאָסבערגע“ לייטער יודען וואָהנען, אונד דאס דיעזע אינסגעזאממט דיא אבשייליכסטען פערברעכער אונד גאָטטעס-לייגנער ווערען. — היעדורך וואורדע מיין האס גע-גען אללע יודען נאטירליך נור נאָך מעהר גע-שטייגערט.

עס וואר איין ריינער צופאלל, וואָדורך איך פאָן מיינעם יודענ-האססע, איינער דער אבשייליכס-טען קראנקהייטען, געהיילט וואורדע. אלס איך נעמ-ליך אוס פרעסבורג ווידער נאך קאָמאָרן היימגע-קעהרט וואר, ליעס זיך אויך איין יודע אונס גימנא-זיאום אלס האָרער איינשרייבען. ער היעס קאָרי-ט שאנגער. עס וואר דיעס איין יודענ-לעהרער אים אלטער פאָן 41 יאהרען, דער פלאָטצליך דען ענטשלוס פאסטע, לאטיין צו שטודירען, אום ארצט צו ווערדען. דיעזער מאנן נאהם אינטער אונס קינ-דערן פאָן 13 ביז 14 יאהרען איינער אונד דער-זעלבען באנק פלאטיין. דאס בראָד איינעס יידישען לעהרערס וואר דעם ארמען מענשען נאר צו זייער געוואָרדען, וועסהאלב ער דיעזען פערצווייפלונגס-פאללען ענטשלוס פאסטע, טראָטץ זיינעס פאָר-געשרטטענען אלטערס! שאָן דאס ערשיינען דיעזעס מאנגעס אין אונזערער מיטטע רעגטע אונס נאטור-ליך צו הייטערעס שפאָטטע אן. איינעס טאגעס בלייב אונזער אלטער יודענ-שטודענט פאָן דער שולע וועג. אלס ער טאגס דארויף ווידער ערשיען, זאגטע ער צום פראָפעסאָר: „איך ביטטע זעהר אוס ענטשול-דיגונג! מיינע פרוא האט מיך געסטערן מיט איינעס קליינען יונגען בעשענקט, וועסהאלב איך דיא שולע ניכט בעזוכען קאָנגטע!“ — מאן קאנן זיך לייכט דענקען, וועלך שאללענדעס געלעכטער דיעזע ענט-שולדיגונג אונטער אונס הערפאָרריף! נור דער הערר פראָפעסאָר לאכטע ניכט. ער בעגליק-ווינשטע פיעלמעהר דען ארמען מענשען צו זיינעס נייגעבארענען זאָהנע אונד ליעס איהן פיר דיעזען טאג פרייא, דאמיט ער זיינע פרוא פפלעגע.“

„באלד דארויף האטטע איך מיט דיעזעס קאָ-

* (איבער דען בראנד דער שפיריטוס-פאבריק) אין מאראָש-וואר-שארהעלי ווירד נאכטרעגליך נאך געמעלדעט, דאס דער שאדען אויף נאהע אן 3 מיללאָנען זיך בעלייפט. איבערדיעס מיססען, 1300 מאס-אָבסען, מעהרערע הונדערט שווייינע אונד 20,000 מעטער-צענטער גע-טריידע וועגען אינשטעללונג דעס בעטריעבעס זאָ-גליך פערקויפט ווערדען, וואָדורך נאטירליך עבענ-פאללס אין עמפּפינדליכער פערלוסט ענטשטעהט. זעהר בעדויערליך איזט עס, דאס דורך דיעזען בראנד 200 ארבייטער בראָד אונד שטעללע פערלאָרען האבען.

וויא ויקאָי איין יודען-פריינד וואורדע!

אם 26-טען דיעזעס גאב דער הויפטשטעדטישע קונדער-בעוואהר-פעראין אין פראָהליכעס גאסט-מאהל, ביא וועלכער געלעגענהייט דער בערהמ-טע דיכטער אונד ראָמאנ-שריפטשטעללער ווי ק אָ איינען פאָרטראג היעלט איבער דיא ארט אונד ווייזע, וויא ער צום יודען-פריינדע (פילאָ-סעמיט) וואורדע, ווער לאססען היער דיא אינטערעסאנטען שטעללען דיעזעס גייסטרייכען פאָרטראגעס אין מאָגליכסט קורצער פאססונג פאָלגען:

„וואס זאָלל איך ליינגען? (בענאנן דער גייסט-רייכע רעדנער) אויך איך וואר אין מיינער קינדהייט אנטי-סעמיט, וויא פאסט אללע אינגעבילדעטען מענ-שען. דיא דיענסט-באָטען פלוישטען מיר יא דען קאָפּף פאָלל, דאס דיא יודען צו איהרעם פאססא-פעסטע (פסח) כריסטענ-בלוט בענאָטהיגען. וועגן איך אין דיא שולע גינג, דא מוסטע איך דיא יודענ-נאססע פאססירען, וואָ זעלבסטפערשטענדליך אויך דער שעכטער וואָהנטע, יעדען טאג זאה איך, וויא דיא יודענ-פרייען אוס דער וואָהנונג דעם שעכ-טערס דיא גאָנזע מיט געשלאכטעטעס האלזע הערוסבראכטען. דיעס רעגטע מיינע פאנטאזיע זאָ איף, דאס איך פירכטעטע, אללין אין דיא שולע צו געהען. דאס דיענסט-מעדכען מוסטע מיך וואָהל טאג-טעגליך אין דיא שולע בעגלייטען, דא איך יא ביים אנבליקע איינעס יודען זאָגליך ערציטערטע. מיין נאָטע! יעדער יודע טראָגט געוויס אין זיינער ראָק-טאשע איין שלאכט-מעסער, וואָמיט ער לייכט איינעס אונשולדיגען כריסטענ-קינדע דען גארעוס מאכען קאנן.“

„אין דער שולע זעלבסט האטטען ווייר איין לעהר-בוך, אין וועלכעם דיא יודען עבענפאללס אלס שייזאלע געשילדערט וואורדען. איך פאסטע דאהער איינען גרענצענלאָזען האס געגען דיא יודען. מערק-ווירדיגערווייזע בעקאם איך אלסבאד איינען קאָללע-גען. דער גליך מיר פאָן ווייטהענרסטעס יודענהאסס ערפיללט זיך ציינטע. עס וואר דיעס אינזער ציסקא. זאָ אָפּט דיעזער איינען מאנן מיט איינעס באָרטע ערבליקטע, שפראנג ער אויף דענזעל-בען צו אונד וואָללטע איהן פאָרמליך צערריסען. איך טהאט נאטירליך דאס מיינגע, אונזערען ציסקא אין דער „בעקעמפּפונג דעס יודענטהומס“ צו ערמונטערן אונד איהן געגען יעדען לאנ-באָרט-גען אנהענגער דער מאָזאישען לעהרע צו העטצען. עס פיעל מיר גאר ניכט איין, וויא וועגנ עהרענד עס פיר מיך וואר, דאס בעצייגליך דעס יודענהאססעס עבען דער הונד ציסקא מיין פאָרציגליכסטער גע-זינגונגס-גענאָססע וואר.“

„אלס איך גראָסער וואורדע, שיקטע מאן מיך נאך פרעסבורג, אום דאָרט דייטש צו לערנען. דאָרט זאטטע מאן מיר, דאס אויף דעם „שלאָסבערגע“ לייטער יודען וואָהנען, אונד דאס דיעזע אינסגעזאממט דיא אבשייליכסטען פערברעכער אונד גאָטטעס-לייגנער ווערען. — היעדורך וואורדע מיין האס גע-גען אללע יודען נאטירליך נור נאָך מעהר גע-שטייגערט.

עס וואר איין ריינער צופאלל, וואָדורך איך פאָן מיינעם יודענ-האססע, איינער דער אבשייליכס-טען קראנקהייטען, געהיילט וואורדע. אלס איך נעמ-ליך אוס פרעסבורג ווידער נאך קאָמאָרן היימגע-קעהרט וואר, ליעס זיך אויך איין יודע אונס גימנא-זיאום אלס האָרער איינשרייבען. ער היעס קאָרי-ט שאנגער. עס וואר דיעס איין יודענ-לעהרער אים אלטער פאָן 41 יאהרען, דער פלאָטצליך דען ענטשלוס פאסטע, לאטיין צו שטודירען, אום ארצט צו ווערדען. דיעזער מאנן נאהם אינטער אונס קינ-דערן פאָן 13 ביז 14 יאהרען איינער אונד דער-זעלבען באנק פלאטיין. דאס בראָד איינעס יידישען לעהרערס וואר דעם ארמען מענשען נאר צו זייער געוואָרדען, וועסהאלב ער דיעזען פערצווייפלונגס-פאללען ענטשלוס פאסטע, טראָטץ זיינעס פאָר-געשרטטענען אלטערס! שאָן דאס ערשיינען דיעזעס מאנגעס אין אונזערער מיטטע רעגטע אונס נאטור-ליך צו הייטערעס שפאָטטע אן. איינעס טאגעס בלייב אונזער אלטער יודענ-שטודענט פאָן דער שולע וועג. אלס ער טאגס דארויף ווידער ערשיען, זאגטע ער צום פראָפעסאָר: „איך ביטטע זעהר אוס ענטשול-דיגונג! מיינע פרוא האט מיך געסטערן מיט איינעס קליינען יונגען בעשענקט, וועסהאלב איך דיא שולע ניכט בעזוכען קאָנגטע!“ — מאן קאנן זיך לייכט דענקען, וועלך שאללענדעס געלעכטער דיעזע ענט-שולדיגונג אונטער אונס הערפאָרריף! נור דער הערר פראָפעסאָר לאכטע ניכט. ער בעגליק-ווינשטע פיעלמעהר דען ארמען מענשען צו זיינעס נייגעבארענען זאָהנע אונד ליעס איהן פיר דיעזען טאג פרייא, דאמיט ער זיינע פרוא פפלעגע.“

„באלד דארויף האטטע איך מיט דיעזעס קאָ-

וועלכעם מיינען נייסט אונאבלעססיג בעשעפטיגטע, אהנע דעססען לאָזונג פינדען צו קאָנגען. גלייכזאם אום מיר דיעזע געדאנקען אויס דעם קאָפּפע צו שלאָגען, בענאב איך מיך, בעפאָר איך צום בעצירקס-געריכטע גינג, אין דיא וואָהנונג דער בראנגטווייסנפעכטער-פאמיליע.

וועלך דיסטעער, וועלך טרייינער אנבליק באָט זיך מיר היער דאר! שאָן אים האָפּע פאנד איך גרופפען פאָן יודען פערזאמעלט, דיא אויף דיא טרוירינע נאכריכט פאָן דער אינקערקערונג דעס אונגליקליכען ווייינבע-גער הערבינגאיללע וואָרען, אום דער הארט געפרייטען פאמיליע איהרע אויפריכטיגע טהיילנאהמע צו בעצייגען. עס וואר ריהרענד צו זעהען, וויא יעדער איינצעלנע בעשטרעבט וואר, הילפע אָדער וועניגסטענס טראָסט צו בריינגען. נין! זאָלכע עדלע טהיילנאהמע צייגט זיך עבען נור אונטער יודען! פאָן דיעזען ערפאהר איך, דאס ווייבבערגער נאָך ניכט אין דען קערקער אבגעפיהרט וואורדע, אָבגליך דיעזע נאכריכט אללגעמיין אין דער אומגעגענד פערבריטעט וואר. מיט פאָבגעדעם הערצען טראט איך דאהער אונפערווילט אין דאס איננערע דער וואָהנונג. אים גראָססען ציממער דער וואָהנונג זאסען אללע מענגלליכען מיטגליעדער דער פאמיליע אין „הארצבלאָקע“ געשלאגען אונטער דער בעשוליגונג, דען בייער פאוולי פערגיסטעט צו האבען. דיא פער-צווייפלונג שפיגעלטע זיך אויף דען גזיכטערן דער אונ-גליקליכען אין איינער ווייזע אב, דיא יעדעס פיהלענדע הערץ צום ערשטארען בראכטע נור דער אלטע ווייינ-בערגער, אין שלאנקער מאנן, דער טראָטץ זיינער זעכציג יאהרע פאָן שטאטטליכער געשטאלט וואר, צייגטע פאס-סונג אונד געמיטהס-רוהע. ער האטטע עבען זיין מאָרגנ-

דיכטעט וואָרדען, אום מיך אין נאָטה אונד עלענד צו שטאָסען. דיעזע ווערדען אבער בייא איהרער בעהויפטונג פערהאररען, זעלבסט וועגן איך מיינע אונשולד אויך טי-זענדמאל בעוויזען זאָללטע. נאָטט ווירד מיר העלפען. דער גראָף קענגט מיך; ער ווייס עס, דאס איך איינעס פערבר-בענס ניכט פעהיג בין!“

„דא האבען זיא רעכט! (זאגטע איך טראָטטענד) אויך איך האבע מיינערזייטס בעייטס דאס נאָטהיגע איינגעליי-טט, דאמיט איינע זעהר פערטרויענס-ווירדיגע פרעאָגליי-קייט דיא אויפמערקזאמקייט דעס גראָפען אויף דען טישלע-ב יטשקע לענקע, דער יא דען טאָד פאוולי פ פעראורזאכטע. דער טישלער איזט וואָהל איין ליעבלינג דעס גראָפען. דאָך דער גראָף איזט איין מאנן פאָן שטרענגער רעכטליכקייט, דער אין איינער זאָלכען זאכע נעווים ניכט אנשאטט דעס שולדיגען איינען אונשולדיגען ווירד בייסען לאססען!“

אלס איך מיך פעראבשיעדע אונד דאס ציממער פער-לאססען וואָללטע, ערבליקטע איך דיא ביידען הויז-פריילין, דיא איבער איינע האנד-ארבייט געבוקט אם פענסטער זאסען, אונד אויף איהרע ארבייט דיכטע טהרענען פאללען ליעסען. דא ערהאָב זיך איינע דערזעלבען, בעגלייטעטע מיך ביז צום אויסגאנג אונד פלייסטערטע מיר מיט דען ליפּפען פאָלגענדע פראגע צו: „וויא גלויבען זיא דענן, טהיירער הערר דאָק-טאָר! ווערע עס ניכט ראטהזאם, דאס ווייר אונזער אונגליק דער פרוא גרעפען מיטטהיילען? זיא קענגט אונס שאָן פאָן פריהער; זיא איזט אונס אממער מיט פיעלעס וואָהלוואָל-לען ענטגעגענגעקאָממען.“

(פאָרזעטצונג פאָלגט.)

בראכטע דער „פעסטער ללאָיד" איינע דעפעשע אויס אגראם, אין דער עס אונטער אנדערם היעס: „דיא אפפאָזיציאָן אונד דיא קאטהאָלישע גיסטליכקייט האבען איינען בונד געשלאָסען צו דעם צוועקע, אום דיא רעגיערונג צור צורקציעהונג איהרעס ערלאסעס בעטרעפפס דעס איבערטריטטס פאָם כריסטענטהומע צום יודענטהומע, דא מאן דאָך אין קראָאציען-סלאוואָניען ניכט פייהיטליכער זיינמיססע, אלס איזאָלירטע דיא אפפאָזיציאָן אונד דיא קאטהאָלישע גיסטליכקייט פאָרדערטען אלזאָ דען „ריקשריטט!" איינע זאָלך אונזוירדיגע בעקעמפפונג דעס „פאָרטשריטטס", וואָ עס זיך אום דיא גלייכשטעללונג דער יידישען רעליגיאָן האנדעלטע, מוסטע נאטירליך אין אללען יידישען קרייזען איינען טריבען איינדרוק מאכען. — איינע געסטרינגע דעפעשע אין אגראם לוטעט יעדאָך דיעסבעציגליך בערוהיגענד. עס ווירד אין דערזעלבען יעדע פיינדליכע בעוועגונג זיטענס דער אפפאָזיציאָן אונד דער קאטהאָלישען גיסטליכקייט געגען דען איבערטריטט פאָם כריסטענטהומע צום יודענטהומע אין אבערעדע געשטעללט. קיינער ווינשט דען „ריקשריטט" איך דעם געבייטע דער קאָנפעסיאָנעללען גלייכהייט. דער איבערטריטט פאָם כריסטענטהומע צום יודענטהומע ווירד אלזאָ איך דעם געבייטע קראָאציען-סלאוואָניענס פאָן קיינער זייטע בעשטריטטען. נור אין אונגארן איזט אין זאָלכער איבערטריטט ניכט שטאטטהאפט. האָפפענטליך ווירד אין בורא-פעסט ניכט לאנגע פערבאָטען בלייבען, וואס אין אגראם אלס געזעטצליך שטאטטהאפט פערקונדעט ווירד!

* (כ אָ מ אָ ר טיגע שפענדע איינע יודען.) אויס קיעוו (רוסלאנד) ווירד דעם אין בראָדי אין העברעאישער שפראכע ערשיינענדען בלאטטע „עברי אנכי" בערכטעט: „דער זיעגען זייעס וואהלטהעטיגקייטס-זינגעס בעקאנטע ר' ישראל בראדסקי פאָן היער האט, צום אנדענקען אן זיינע פערשטאָרבענע פרוא, צו גונסטען דען יידישען שפיטאלס דען האָהען בעטראג פאָן 50,000 רובעל געשפענדעט. דאס געלד וואורדע דער געמאהלין דעס גובערנערס דרענטיל, אונטער דערען שטיין אללע היעזיגען וואהלטהעטיגקייטס-אנשטאלטען שטעהען, איבערגעבען, דיא דען גאנצען בעטראג בייא איינער באנק דעפאָזיטע, דאמיט דיא ערטרעגניססע פיר אללע צייטען צו שפיטאלס-צוועקען פערווענדעט ווערדען. הערר בראדסקי, דער איסערדעם אללמאָגאטליך גאסטהאָפטע שפענדען אן ארמע אונד בעדירפטיגע פערטהיילט, העטטע זיינער היימגעגאנגענען גמאהלין געוויס קיין שאנערעס אונד ווירדיגערעס דענקמאל זעטצען קאָנגען, אלס דורך דיא ערריכטונג דיעזער ערלען שטיפטונג!

* („Nem kell sakter védő!") דער רוף: „ווי ברויכען קיינען שעכטער-פערטהיידיגער! ערטאנט זייט איינען טאגען מיט איממער גראָסע. דער ליידענשאפטליכקייט אין דעם 7-טען בעצירקע דער הויפטשטאדט, אין דער זאָגענאנטען עליזאבעטה-שטאדט. דיעזער רוף איזט געגען קינען אנדערען געריכטעט, אלס געגען דר' קארל אטוואש, דער בעקאנטלך אים 7-טען בעצירקע דער הויפטשטאדט אלס דעפוטירטען-קאנדידאט אויפטראט. יעטצט שטעללט עס זיך ערסט הערויס, וויא אונפערבעסערליך איך דיא אנטי-סעמיטען אין דער הויפטשטאדט זינד. צאהלרייכע וועהלער דעס 7 בעצירקעס ערקלערטען נעמליך אפפענטליך: „ווי זינד אנדהענגער דער איסערסט-לינקען; ווי זינד גערנע בעייט, איינען יעדען בעליעבינגען קאנדידאטען דער איסערסט-לינקען פארטיא מיט אונזערען שטיממען צו אונטערשטיצען, דאָך דען קארל אטוואש, אבגלייך דערזעלבע אין הערפאָראגענדעס מיטגלידער דער איסערסט-לינקען איזט, מאָגען ווי ענטשיידען דענאָך ניכט, ווייל ער זיך צור פערטהיידיגונג דער טיסא-עפלאָרע שעכטער הערגעגעבען! לעבער שטיממען ווי פיר דען רעגירונגס-קאנדידאטען, ווענן עס עבען ניכט אנדערס געהט, דאמיט ניר דער שעכטער-פערטהיידיגער יא ניכט אונזער דעפוטירטער ווערדע!" — זאָ וויט געהט דיא באראקטערלאָזונגליט דער פערבינדונגס אנטסעמיטען. זיא וואללען לעבער איהרע פאָליטישען גרונדזעטצע פערליינגען, בעפאָר זיא איינען מאנן וועהלען, דער מיט זיינעם פאָרצוגליכען גיסטע פיר דאס רעכט אונשולדיג אנגעקלאגטער זיכען איינטראט! — אום זאָ איפרינגער ארבייטען יעדאָך דער גראָסערע טהייל דער יידישען וועהלער אין דער עליזאבעטה-שטאדט פיר אטוואש. דיא דאנקבארקייט געהאָרט זייט יעצו דען שאָנסטען טונגענדען דעם יודענטהומס!

* (איזענבאהנ-אונגליק אין שפאנגען.) צווישען דען שטעדטען באדא אין אונד צינדרעאל איזט אין איזענבאהנ-צוג ענטגלייזט אונד שטיצטע אין דען פלוס. עס זינד איבער 60 טאָדטע, וואָרונטער עטוא 5 סאָלדאטען. מאן פערמוטהעט, דאס „אנארכיסטען" דיא בריקען-פפיילער אבזיכטליך וואנקענד געמאכט אום דען איזענבאהנ-צוג זאממט אללען ריזענדען אין דיא פלוטהען צו שטיצען. עס וואורדע נאטירליך איינע שטרענגע אונטערזוכונג איינגעלייטעט.

* (פראָצעס ווענגען פערראָונטרייאונג אפפענטליכער גערעל.) פאָסט אין זאָלכער פראָצעס וויא דער גענען ווערהאָוא וועגען פערראָונטרייאונג דער טשאנגיגעלדער, וואורדע אויך גענען דען יידישען רעראָקדער אלבערט שטראסער אין טעמעשוואר אנגעשטרענגט. געסטערן וואורדע אנדעס שטראסער פאָם אָבערסטען געריכטען-האָף פרייגעשפראָכען. דער פאלל וואר פאָלגענדער: אלבערט שטראסער וואר פיעלע יאהרע הינדורך רעדאקטער דער „נייען טעמעשוארער צייטונג". איינע טהומער דיעזעס בלאטטעס וואר אין געוויסער ערנסט שטעגער. מאהעשלעכ דער פאָלגע דעס אונגארישען שטאאטעס אין זיינעם בלאטטע בערייטענדע דיענסטע געלייסטעט, וועהאלב דער זעלבע דענן אויך פאָן זיינער מאיעסטעט אונזערעס קאָניג מיט דעם רייטער-קרייצע דעס פראנץ אָזעפס-אָרדענס איינגעצייכנעט וואורדע. איבערדעס נאהם שטראסער אויך זאָגסט אין טעמעשוואר איינע זעהר הערפאָראגענדע געזעללשאפטליכע שטעללונג איין. ער איזט אויך הייטע נאָך סעקרעטער דער האנדעלס-קאממער, האָנאָרער-אָבער-נאָטער דעס טעמעשער קאָמיטאטס, שטאדט-רעפרעזענטאנט אז' ז' וו. שפעטער ענטשטאנד יעדאָך צווישען שטראסער אונד שטענער אין שטרייט, אן פאָלגע דעסען ער דיא רעדאקציאָן דער „נייען טעמעשוארער צייטונג" ניעדערלעגטע אונד זיך זעלבסט אין בלאטט גרינדעטע אונטער דעם טיטעל „זד-אונגארישער ללאָיד". היעפיר וואללטע יעדאָך שטענער ראבע אויבען. שטענער ערקלערטע דאהער אין זיינער „נייען טעמעשוארער צייטונג", דאס שטראסער שאָן אים יאהרע 1878 פיר דיא איבערשוועממונגען אין ערלוי אונד מישקאָלץ 313 גולדען 73 קר' געזאממעלט, דאס געלד יעדאָך ניכט אן דיא פערונגלייקטען אבגעפיהרט, זאָנדערן איינפאך פערונטרייט האט— דיעזע אנקלאגע, געגען איינען זאָלך אללגעמיין געאכטעטען מאנן ערהאָבען, מאכטע נאטירליך אין אללען קרייזען טעמעשוארס אונגעד בלאטע